

Sposoby zarządzania procesem likwidacji spółki z o.o.

Rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w drodze jej likwidacji jest procesem złożonym oraz obojętnym regulacjami ukierunkowanymi na ochronę interesów wierzycieli i wspólników spółki. Powyższe cele są realizowane głównie za pośrednictwem osoby likwidatora, który reprezentuje spółkę w toku likwidacji. Z tego właśnie względu jego kompetencje są ściśle uregulowane przez ustawę. Niniejszy artykuł porusza kwestię zakresu czynności, jakie muszą być przeprowadzone dla ukończenia likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz działań, co do których wyłączone zostały kompetencje likwidatora. Artykuł stanowi również praktyczną analizę wybranych sytuacji wpływających na tok postępowania likwidacyjnego oraz na jego długość, co jest szczególnie istotne dla zarządzania procesem likwidacji spółki.

Zgodnie z regulacjami kodeksu spółek handlowych otwarcie, prowadzenie i zakończenie likwidacji spółki z o.o. wiąże się z koniecznością dopełnienia przez likwidatora określonych obowiązków o charakterze rejestracyjnym (zgłoszeniowym), rachunkowym oraz dokonania niezbędnych ogłoszeń. Poza powyższymi czynnościami formalnymi likwidator powinien niezwłocznie przystąpić do właściwych działań związanych z zakończeniem spraw spółki, zwanych *czynnościami likwidacyjnymi*. Zgodnie z art. 282 § 1 ksh. likwidator powinien:

- (a) zakończyć bieżące interesy spółki,
- (b) ściągnąć przysługujące jej wierzytelności,
- (c) wypełnić zobowiązania oraz
- (d) upłynnić majątek spółki.

Zakończenie procesu likwidacji możliwe jest dopiero po pełnym przeprowadzeniu wyżej wymienionych czynności i doprowadzeniu do stanu, kiedy majątek spółki pozostały po spłacie oraz zabezpieczeniu wierzycieli może być podzielony pomiędzy wspólników. Analiza składu majątku spółki oraz struktury przysługujących spółce praw i jej zobowiązań umożliwia oszacowanie czasu trwania oraz wysokość kosztów związanych z formalnym zakończeniem działalności przez spółkę.

Z momentem rozpoczęcia postępowania likwidacyjnego przestaje obowiązywać cel, w jakim utworzono spółkę. Z tego względu likwidator powinien m.in. zakończyć bieżące interesy spółki, a więc m.in. rozważyć wypowiedzenie umów, których spółka jest stroną w chwili otwarcia postępowania likwidacyjnego. Wybór sposobu zakończenia każdego ze stosunków prawnych wiążących spółkę wymaga dokładnego rozważenia przez likwidatora konsekwencji finansowych oraz prawnych określonego działania. Ustawa nie ogranicza w żaden sposób czasu trwania postępowania likwidacyjnego, dopuszczalne tym samym jest podjęcie przez likwidatora decyzji o kontynuacji wykonania umowy, zwłaszcza gdy jej wypowiedzenie (o ile w ogóle możliwe) przed terminem obowiązywania skutkowałoby

dotkliwymi dla spółki konsekwencjami finansowymi. Co ważne, nowe interesy mogą być wszczynane przez spółkę w likwidacji (likwidatorów) jedynie wówczas, gdy jest to potrzebne dla ukończenia spraw będących już w toku. Likwidator nie może zatem co do zasady zawierać w imieniu spółki nowych umów, gdyż działanie takie pozostawałoby w sprzeczności z głównym celem postępowania likwidacyjnego, jakim jest zakończenie spraw spółki.

Poza zamknięciem interesów spółki w zakresie obowiązków likwidatora pozostaje ściągnięcie wierzytelności przysługujących spółce i wypełnienie jej zobowiązań. Likwidator jest co do zasady zobowiązany do podejmowania działań zmierzających do uzyskania spłaty zobowiązań przez dłużników likwidowanej spółki, włącznie z wszczęciem postępowań sądowych i egzekucji należnych kwot. Spłata wierzytelności albo bezskuteczność ich egzekucji (stwierdzona przez komornika postanowieniem) zwalniają likwidatora z podejmowania dalszych działań w celu uzyskania spłaty wierzytelności przysługujących spółce. Proces ten jednak, jak pokazuje praktyka, może być rozciągnięty w czasie, pociągając za sobą koszty oraz wymagać stałego udziału likwidatora w czynnościach podejmowanych przez sąd lub komornika. Co więcej, do czasu kiedy wszystkie wierzytelności przysługujące spółce nie zostaną ściągnięte, bądź też nie zostanie stwierdzona niemożność ich uzyskania, postępowanie likwidacyjne nie może być zakończone i spółka nie może być wykreślona z rejestru. Powyższe sytuacje wiążą się zatem z wydłużeniem czasu trwania postępowania likwidacyjnego spółki, co skutkuje powstaniem po stronie spółki dodatkowego obciążenia finansowego w postaci m.in. kosztów dalszego funkcjonowania spółki w tym wynagrodzenia likwidatora. Podobna sytuacja występuje, gdy z udziałem likwidowanej spółki zostanie wszczęte postępowanie mediacyjne lub gdy wierzyciel wytoczy przeciwko spółce postępowanie sądowe. Wówczas likwidacja nie będzie mogła być ukończona aż do czasu rozstrzygnięcia powstałego sporu.

W kwestii podziału majątku spółki należy pokrótce wskazać, iż zgodnie z art. 285 ksh. likwidator jest zobowiązany zabezpieczyć środki potrzebne m.in. dla zaspokojenia znanych spółce wierzycieli, których wierzytelności są sporne. Zabezpieczenie jest dokonywane w drodze złożenia odpowiedniej kwoty pieniężnej do depozytu sądowego, z której w razie niekorzystnego dla spółki rozstrzygnięcia będą miały zostać zaspokojone roszczenia jej wierzyciela. Co istotne, pełna spłata lub zabezpieczenie wierzycieli spółki zgodnie z art. 285 ksh. umożliwia obliczenie nadwyżki w majątku spółki, która zgodnie z art. 286 § 1 ksh. może być podzielona pomiędzy wspólników jeszcze przed zakończeniem postępowania likwidacyjnego. Taki częściowy podział nie będzie mógł objąć zabezpieczonych środków pieniężnych. Wspólnicy powinni również dodatkowo mieć na względzie pozostawienie spółce środków potrzebnych dla jej funkcjonowania do końca likwidacji.

Z uwagi na powyższe, częściowy podział majątku likwidowanej spółki nie stanowi rozwiązania problemu obligatoryjnego wydłużenia postępowania likwidacyjnego z uwagi na toczące się postępowania sądowe lub egzekucyjne. Należy jednak zwrócić uwagę na możliwość podjęcia przez spółkę kroków zmierzających do zakończenia toczących się postępowań i tym samym przybliżenia czasu zakończenia procesu likwidacji. Przykładowo spółka może podjąć próbę ugodowego zakończenia sporu z dłużnikiem lub wierzycielem, możliwe jest także dokonanie sprzedaży przysługującej spółce wierzytelności np.: na rzecz firmy zajmującej się profesjonalnym skupem długów i ich windykacją. W ostateczności spółka może uznać dochodzone przeciwko niej roszczenie bądź zrezygnować z dalszego dochodzenia przysługującego jej roszczenia, co będzie jednoznaczne z zakończeniem prowadzonego postępowania sądowego lub egzekucyjnego. Podkreślić należy, iż jak się wydaje dokonanie powyższych czynności wykracza poza określone w art. 282 § 1 ksh. kompetencje likwidatora, pozasądowe zakończenie sporu będzie zatem wymagać powzięcia przez wspólników likwidowanej spółki uchwały nakazującej likwidatorowi określone działanie.

Nie ulega wątpliwości, iż wybór powyżej opisanych działań mających na celu zakończenie istniejącego sporu najczęściej skutkuje umniejszeniem przysługujących likwidowanej spółce należności bądź nawet zrezygnowaniem z dochodzenia ich spłaty lub zobowiązaniem się do spełnienia spornego świadczenia na rzecz wierzyciela spółki. Co ważne jednak, rozwiązania takie umożliwiają szybsze zakończenie procesu likwidacji bez potrzeby oczekiwania na wynik procesu sądowego bądź podjętych działań egzekucyjnych. Stąd w sytuacji, gdy wartość spornych wierzytelności jest niewspółmiernie mała w porównaniu z kosztami obsługi procesu oraz wydłużenia czasu funkcjonowania spółki w likwidacji wskazane rozwiązania mogą okazać się skutecznym narzędziem zarządzania organizacyjną i finansową stroną procesu likwidacji spółki.

Autor: Jan Molicki, radca prawny, Kancelaria Prawna Piszcz, Norek i Wspólnicy